

Handläggare:
Tomas Brink
Telefon: 08-508 25 049
Lisbeth Westerlund
Telefon: 08-508 25 016

Till
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Svar på remiss av Alkohollagsutredningens slutbetänkande

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

Alkohollagsutredningen har haft i uppdrag att göra en total översyn av alkohollagen. Utgångspunkten för översynen har varit en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan. Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen.

Förvaltningen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag men anser att en del ytterligare förtydliganden behöver göras exempelvis vad gäller köks- och matkraven och gemensamt utrymme för servering. Förvaltningen avstyrker förslaget att i alkohollagen begränsa serveringstiden utöver normaltiden kl. 11:00 – 01:00 till kl. 03:00. Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om andra serveringstider än normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhållandena.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande överlämnat remiss av Alkohollagsutredningens slutbetänkande ”En ny alkohollag” (SOU 2009:22). Remisstiden går ut den 20 maj 2009. Utredningens sammanfattning finns som bilaga till tjänsteutlåtandet. Utredningen kan i sin helhet läsas på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/121591>

Ärendet har även remitterats till stadsdelsnämnderna Norrmalm, Östermalm, Farsta och Hässelby-Vällingby, stadsledningskontoret och Stockholm Business Region (SBR).

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen.

Utredningsförslaget i sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att göra en total översyn av alkohollagen. Utgångspunkten för översynen har varit en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan. I förslaget till ny alkohollag har en redaktionell och språklig översyn gjorts av det nuvarande regelverket. Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen.

Betänkandet innehåller därutöver förslag till ändringar och preciseringar beträffande främst förutsättningarna för att få serveringstillstånd, dvs. tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker. Ändringarna avser bl.a. cateringtillstånd, köks- och matkrav, gemensamt utrymme för servering, anordnande av mässor, krav på riktlinjer och tillsynsplan för kommunerna och krav på personal samt serveringstider.

Sanktionssystemet föreslås ändrat så att mildare påföljder, erinran eller varning, ska vara ett förstahandsalternativ i stället för återkallelse av tillståndet utom i verkligt allvarliga fall.

Vad gäller detaljhandeln understryks att monopolet är en av hörnstenarna i den svenska restriktiva alkoholpolitiken. Det föreslås från denna utgångspunkt att kommersiell förmedling av starköl, vin och spritdrycker införskaffad genom privatinförsel ska förbjudas. Från samma utgångspunkt är det utredningens bedömning att gårdsförsäljning av alkoholdrycker inte bör tillåtas.

Som ett led i att begränsa ungdomars åtkomst till alkohol fastslås att det som huvudregel ska gälla att det även är förbjudet att bjuda underåriga på alkoholdrycker.

Slutligen föreslås vissa skärpningar av marknadsföringsreglerna.

Förvaltningens synpunkter

Stockholm är idag en europeisk storstad med stor attraktionskraft för besökare från hela världen. I staden finns ett rikt restaurangliv med ett stort utbud av restauranger som serverar mat och dryck med ursprung i många olika matkulturer. Det är också möjligt att äta och umgås på stadens restauranger till långt fram på natten, på ett begränsat antal restauranger ända fram till kl. 03:00 eller kl. 05:00 om man så önskar.

Idag finns drygt 1 600 restauranger med serveringstillstånd i Stockholm. Det finns 13 restauranger med serveringstillstånd till kl. 05:00, 1 restaurang med serveringstillstånd till kl. 04:00 och 282 restauranger med serveringstillstånd till kl. 03:00.

Staden har under många år arbetat med att göra det möjligt för invånare och besökare att få tillgång till ett rikt och varierat utbud av restauranger. Grunden för detta arbete är alkohollagen med dess uttalade folkhälsoperspektiv och stadens riktlinjer som kompletterar bestämmelserna i alkohollagen utifrån stadens egna förutsättningar. Tillståndenheten har utvecklat samverkan med såväl branschen som länsstyrelsen, polisen, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, och Skatteverket för att skapa goda förutsättningar för restaurangföretagarna och se till att inga störningar uppstår för stadens invånare. Vid motsättning mellan sociala hänsyn och den enskilde näringsidkaren har alltid det sociala perspektivet företräde.

Det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd om man uppfyller kriterierna som gäller för att få serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket och aktivt arbetar för att ha god ordning och nykterhet inom verksamheten. Tillståndenheten gör årligen ca 3 000 tillsynsbesök på stadens restauranger både för att förebygga att problem uppstår i verksamheterna och för att kontrollera att serveringsställen uppfyller gällande krav.

I Stockholm tillhandahåller staden genom STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) utbildning för krogpersonal i ansvarsfull alkoholserving. Syftet med STAD-utbildningen är att minska våld och skador relaterade till alkohol-

konsumtion och droger på restauranger samt att utveckla en restaurangkultur som motverkar servering till underåriga och överservering. Denna metod sprids även genom Statens folkhälsoinstitut (FHI) till landets kommuner.

Det har länge funnits behov av översyn av alkohollagen både för att på ett bättre sätt upprätthålla lagens skyddsfunktion för folkhälsan och för att skapa tydliga regler för enskilda restaurangföretagare. Flera av nu gällande bestämmelser, bland annat om kravet på köksutrustning och matutbud har länge framstått som föråldrade. Det finns också ett behov av att tydliggöra vissa bestämmelser, exempelvis om gemensamt utrymme för servering och krav på tillståndshavare och personal. Den tidigare socialtjänstnämnden har också vid flera tillfällen tillskrivit regeringen och begärt att en översyn skulle göras av alkohollagen. Förvaltningen kommenterar nedan de förslag i betänkandet som rör nämndens verksamhet.

Ökade krav på kommunernas tillståndsgivning och tillsyn

Riktlinjer för serveringstillstånd

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att det i alkohollagen ska införas en bestämmelse om att kommunerna ska ha riktlinjer för vad som gäller för att få serveringstillstånd. Likaså tillstyrker förvaltningen förslaget att Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska få i uppdrag att tillsammans med Sveriges kommuner och landsting (SKL) utforma en modell för riktlinjer i syfte att öka likformigheten över landet. I Stockholm finns redan riktlinjer i likhet med många andra kommuner. När FHI har utarbetat en modell för hur riktlinjerna ska vara utformade kan det bli aktuellt att revidera stadens riktlinjer.

Kunskapskravet på den som söker serveringstillstånd skärps

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att den som söker serveringstillstånd ska ha genomgått av FHI godkänd examination rörande kunskaper om alkohollagstiftningen. Förslaget rör inte de som redan har serveringstillstånd eller kan dokumentera gedigen erfarenhet utan anmärkningar.

Utredningen har funnit att den prövning som görs av sökandens personliga vandel och ekonomiska skötsamhet i huvudsak fungerar bra. Den största bristen vid prövning av ansökan gäller kunskaperna om alkohollagstiftningen. Den som ansöker om serveringstillstånd i Stockholm idag ska ha kunskaper i svensk alkohollagstiftning från utbildning eller genom ett par års erfarenhet av alkoholserving i Sverige. Ett sätt att skaffa tillräckliga kunskaper är att gå en utbildning som uppfyller

FHI:s måldokument för sådana utbildningar. Ett krav på examination säkerställer utbildningens kvalitet och är därför en positiv förändring.

Krav på att kommunerna ska ha tillsynsplaner

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att kommunen ska upprätta en särskild tillsynsplan för efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av starköl, vin och spritdrycker samt att planen ska lämnas till länsstyrelsen. Det är viktigt både att kontrollera att tillståndshavarna följer gällande regelverk och att de får stöd att göra det. Inom ramen för tillsynsverksamheten finns goda möjligheter till dialog och information.

Förvaltningens tillståndsenhet genomför årligen ca 3 000 tillsynsbesök på stadens restauranger i egen regi och tillsammans med andra myndigheter. Denna omfattande tillsynsverksamhet är självfallet planerad och kan enkelt dokumenteras på det sätt länsstyrelsen önskar.

Utvidgade möjligheter att bevilja serveringstillstånd i vissa fall

Kraven på köksutrustning och matutbud får annan utformning

Utredningen föreslår att det för att ett serveringstillstånd ska medges för servering till allmänheten året runt eller under viss tid ska krävas att serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat och har ett varierat matutbud. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal rätter av varierat slag. För servering efter kl. 23:00 får matutbudet dock begränsas till ett fåtal enklare rätter. Nu gällande krav på lokalen i övrigt föreslås bibehållas oförändrade.

Av utredningen framgår även att:

”Avgörande för serveringstillstånd bör inte vara typen av köksutrustning eller mat utan den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön. I sistnämnda hänseende måste krävas att det rör sig om en restaurang med ett tillräckligt antal sittplatser inom restaurangområdet, en överblickbar serveringsyta och en god standard på den allmänna utrustningen.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som övervägande positiva. Förvaltningen har dock följande synpunkter:

- Det borde ha framgått mer tydligt i utredningens förslag vad som inryms i begreppet ”standard”. Detta bör klargöras i det fortsatta utredningsarbetet,

särskilt med tanke på att objektivitet måste råda vid tillståndsgivningen. Dessutom ska tillståndsförfarandet grundas på kriterier som hindrar tillståndsmyndigheten från att göra en godtycklig bedömning. Risken finns annars att bedömningen av ett serveringsställes allmänna standard inte blir objektiv och rättssäker och dessutom kan innefatta inslag av godtycke.

- Det borde ha framgått mer tydligt i utredningens förslag vad som inryms i begreppen ”fåtal och flertal” maträtter. Detta bör klargöras i det fortsatta utredningsarbetet.
- Med anledning av utredningens förslag att matutbudet får begränsas från kl. 23:00 uppstår frågan vad som ska gälla i övrigt för de nattklubbar vars verksamhet öppnar tidigast kl. 23:00. Dessa frågor behöver belysas i det fortsatta utredningsarbetet. Förvaltningen anser att de övergripande krav som ställs på ett serveringsställes kök och allmänna standard skulle kunna frångås för dessa restauranger. Särskilda nattklubbstillstånd skulle kunna medges efter särskild prövning av tillståndsmyndigheten, med förutsättningen att mat tillhandahålls under serveringstiden. Kommunerna bör ges möjlighet att i sådana fall där matutbudet är begränsat istället fokusera på ordnings- och säkerhetsfrågor vid prövningen. Till exempel bör kommunen noga utreda vilka krav på förordnade ordningsvakter som ska gälla.

Användande av gemensamt utrymme för servering blir tillåtet under vissa förutsättningar

Utredningen föreslår att serveringstillstånd efter särskild ansökan ska kunna medges för flera tillståndshavare att utnyttja gemensamt serveringsutrymme. Varje tillståndshavare ska svara för att ordning och nykterhet upprätthålls. Om återkallelse av tillstånd aktualiseras och det inte kan utredas vem som är ansvarig för den händelse som bör föranleda återkallelse kan återkallelse ske av samtliga tillstånd som omfattas av det gemensamma serveringsutrymmet.

Av utredningen framgår även att:

”Om det gäller ett stadigvarande tillstånd för gemensamt serveringsutrymme bör samtliga tillstånd som omfattas av den gemensamma serveringen återkallas och tillståndshavarna får söka nya tillstånd på ” eget ” serveringsutrymme.”

”Om det rör sig om ett tillfälligt arrangemang kan det inte heller ifrågakomma att återkalla de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som övervägande positiva. Förvaltningen har dock följande synpunkter:

- Den centrala frågan vid gemensamt serveringsutrymme är möjligheten till tillsyn och vem som ska ställas till ansvar för eventuella överträdelser.
 - Varje kommun skulle utifrån resurser för tillsynsverksamhet själva kunna utarbeta kriterier och villkor för sådan verksamhet på motsvarande sätt som är fallet med sena serveringstider. Om gemensamma serveringsutrymmen tillåts bör tillståndsmyndigheten i sina kriterier bland annat fastställa maximalt antal aktörer på gemensamt serveringsutrymme, utifrån rådande resurser för tillsyn.
 - I alkohollagen anges att på ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats enligt tillståndet. Man får inte heller enligt alkohollagen förvara alkoholdrycker som inte serveras i lokalen. Det måste utifrån dessa bestämmelser också vara möjligt att utfärda förvarings- och förtäringförbud för hela området/lokalen där den gemensamma serveringen bedrivs. I annat fall går det inte att avgöra om olägenheter är en följd av att gäster druckit egen medhavd alkoholdryck eller brister hos krögaren avseende dennes servering och/eller tillsyn över området/lokalen. Det förvarings- och förtäringförbud som gäller för den enskilde tillståndshavarens serveringstillstånd är inte tillräckligt.
 - Det är förvaltningens uppfattning att endast den som brutit mot en bestämmelse ska utsättas för sanktioner. Det särskilda tillståndet för gemensamt serveringsutrymme bör dock i förekommande fall kunna återkallas. Vid allvarliga överträdelser får inte heller denna bestämmelse hindra tillståndsmyndigheten att återkalla serveringstillståndet som sådant och i tillämpliga fall avslå ansökan från densamme inom viss karenstid.
- För det fall att brister vad gäller ordning och nykterhet skulle uppkomma vid tillfälligt evenemang delar förvaltningen utredningens uppfattning att de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse inte bör återkallas. Skulle dock brister vad gäller ekonomin uppstå, exempelvis att försäljning inte registreras i kassaregister, manipulerade kassaregister etc. eller andra problem som gör att tillståndshavarens lämplighet kan ifrågasättas som t.ex. brottslig verksamhet bör detta innebära att tillståndsmyndigheten kan ifrågasätta även det stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse.
- Ansökan om tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten vid evenemang av tillfällig karaktär och ansökan om gemensamt serveringsutrymme bör kunna göras samtidigt istället för att två olika ansökningar ska göras

enligt utredningens förslag. Frågan är i sådant fall snarare vem av de olika aktörerna som ska söka sådant tillstånd, om nu inte alla aktörer gör det.

- En möjlighet skulle även kunna inrättas för tillståndsmyndigheten att återkalla det gemensamma serveringsutrymmet under en pågående festival. Administrativt skulle detta i praktiken visserligen vara svårt att tillämpa då återkallelsebeslut i normalfallet inte är delegerade till tjänstemän.
- Utredningen behandlar endast frågan om gemensamt serveringsutrymme som samtidigt nyttjas av flera serveringsrörelser. Det kan dock även vid nyttjande av gemensamt serveringsutrymme, men vid olika tidpunkter, uppstå oklarheter kring vem som är ansvarig för serveringsstället. Som exempel kan nämnas en uthyrning av serveringsställe, utanför tillståndshavarnas serveringstider, till en alkoholfri ungdomsfest men där brister uppstår och underåriga ändå förtär alkoholdrycker i lokalerna. Vem av de båda tillståndshavarna är då ansvarig, om någon? Samma sak i fråga om förvarings/förtäringsförbudet, vem ansvarar? Det vore önskvärt med ett förtydligande på denna punkt i det fortsatta utredningsarbetet.

Cateringföretag ska kunna få stadigvarande tillstånd för servering i slutna sällskap

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap ska kunna medges stadigvarande serveringstillstånd istället för att som idag vara hänvisad till att söka tillfälliga serveringstillstånd inför varje leverans av mat och dryck till kund.

Den modell för detta som föreslås är att den cateringföretagare som har stadigvarande tillstånd, före varje serveringstillfälle ska anmäla detta till tillståndsmyndigheten. De krav som gäller för att få stadigvarande serveringstillstånd ska då inte behöva omprövas när de redan har bedömts. Däremot måste tillståndsmyndigheten få tid att kontrollera den aktuella serveringslokalen om servering inte ska ske i hemmet eller om serveringslokalen redan är känd.

Mässor för starköl, vin och spritdrycker ska tillåtas under vissa förutsättningar

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att det ska bli tillåtet att arrangera mässor med servering och provsmakning av starköl, vin och spritdrycker till allmänheten under förutsättning att det finns tillgång till tillredd mat i lokalen och att samtliga utställare har serveringstillstånd. Det krävs sålunda inte att alla utställare har matsservering.

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det vid mässor visat sig vara opraktiskt att kräva att samtliga deltagare ska servera mat. Däremot måste

samtliga utställare ha serveringstillstånd och egen personal och ansvara för serveringen på samma sätt som på en restaurang.

Bestämmelser om rumsservering av alkoholdrycker på hotell förs in i alkohollagen

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att rumsservering ska vara tillåten efter särskilt tillstånd för hotell som i sina lokaler bedriver restaurangverksamhet med serveringstillstånd. I nuvarande alkohollag saknas både definition och reglering av alkoholservering i samband med rumsservice. Förvaltningen anser att den praxis som tillämpas för tillståndsgivning i Stockholm bör gälla i förslaget till lagreglering. Den innebär att alkoholservering ska kunna tillåtas under restaurangens ordinarie serveringstid i de rum som tillstånd meddelats för. Det förutsätts att lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas till den som så önskar. Tillsyn kan inte utövas på hotellrum då förtäring där måste anses vara av privat karaktär.

Vad gäller minibarer är serveringsformen likartad rumsservering och förutsättningen för att tillstånd ska kunna meddelas är att hotellet har serveringstillstånd. Däremot kan inte krav på serveringstid ställas eftersom det handlar om självservering. Förvaltningen anser att en åldersgräns om 20 år bör införas för servering från minibar. Servering från minibar liknar snarast detaljhandel där en åldersgräns om 20 år föreligger i nu gällande lagstiftning. Förvaltningen har svårt att förstå varför en lägre ålder (18 år) ska gälla vid användandet av minibar vilket för närvarande är fallet enligt FHI:s föreskrifter (2002:5).

Skärpta regler beträffande personal och serveringstider

Anställd personal och serveringsansvarig person

Förvaltningen tillstyrker förslaget att köks- och serveringspersonal samt personal av betydelse för ordning och nykterhet ska vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag. Det är angeläget att ha ett anställningskrav för att garantera att bestämmelserna i arbets- och skattelagstiftningen och i alkohollagen följs. Den föreslagna bestämmelsen förtydligar det som redan gäller idag. Det är också viktigt att de s.k. entrévärdarna omfattas av anställningskravet. De har stort inflytande över nykterhet och ordning genom att de avgör vilka personer som ska släppas in för servering.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år. Den som är serveringsansvarig kan ställas inför svåra avgöranden t.ex. när det gäller

ytterligare servering till en gäst och behöver ha uppnått viss mognad och livserfarenhet för att klara detta.

Serveringstider

Utredningen föreslår att tillstånd till servering på annan tid än under den s.k. normaltiden kl. 11:00-01:00 får medges endast för tiden kl. 01:00-03:00, efter särskild prövning. Utrymningstiden föreslås förlängas till 60 minuter.

Av utredningen framgår även att:

”För att undvika att alla gäster lämnar nästan samtidigt bör tiden för utrymning av lokalen utsträckas från dagens 30 till 60 minuter.”

”För de serveringsställen som nu har tillstånd till servering efter kl. 03:00 bör gälla en övergångstid om ett år innan de nya bestämmelserna börjar gälla.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som i huvudsak negativa. Förvaltningen har följande synpunkter:

- Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om andra serveringstider än normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhållandena. Det ställs redan idag stora krav och villkor på serveringsverksamhet efter kl. 01:00 och särskilt på serveringsverksamhet efter kl. 03:00.
- Den centrala frågan vad gäller utrymningstiden synes enligt utredningen vara att minska förekomsten av våldsbrott på allmän plats. Förvaltningen delar inte utredningens uppfattning att en utökad utrymningstid om 60 minuter skulle bidra till detta. Dessutom kan ändringen från 30 minuter till 60 minuter i själva verket framstå som verkningslös. I praktiken använder sig serveringsställena redan idag av en utrymningstid om 60 minuter. Exempelvis avbryter ett serveringsställe med serveringstid till kl. 01:00 normalt sett sin försäljning i form av en sista beställning kl. 00:30 för att på så sätt få ut gästerna i tid till kl. 01:30 (30 minuters utrymningstid). Den enda effekt en förlängd utrymningstid, enligt utredningens förslag, skulle få är därmed att serveringstiden de facto skulle utökas med 30 minuter. Dvs. i enlighet med ovanstående exempel skulle serveringsstället, om utredningens förslag går igenom, istället servera fram till kl. 01:00 och sedan ha en timme på sig att utrymma serveringsstället.
- Det skulle dessutom vara olyckligt om serveringsställen med serveringstid före eller till kl. 01:00 skulle få en förlängd utrymningstid då tillståndsmyndigheten bland annat tagit ställning till risken för eventuella störningar till närboende. Som exempel kan nämnas begränsning av serveringstiden i

uteserveringar. Om gästerna skulle få lämna dessa 30 minuter senare än idag skulle det innebära stora risker för störningar till närboende och mest troligt även en ökad belastning av antalet klagomålsärenden hos tillståndsmyndigheten och miljöförvaltningens avdelning för hälsoskydd.

- Skulle förslaget om en sista serveringstid till kl. 03:00 antas är förvaltningens förslag att kommunen ska få bestämma utrymningstiden för serveringsställen efter kl. 01:00. Vid ett exempel om två timmars utrymningstid skulle det innebära att ett serveringsställe som får servera till kl. 03:00 ska vara utrymt kl. 05:00. Detta skulle sprida gästernas hemgång än mer och ha en större effekt för att komma till rätta med de ordningsproblem som uppkommer när alla serveringsställen stänger samtidigt och som leder till att en stor mängd människor samlas utanför restaurangerna.
- I utredningen föreslås att ”tillstånd efter kl. 01:00 bör inte ges om polismyndigheten avstyrker det”. Om det på så sätt införs en vetorätt för polismyndigheten motsätter sig förvaltningen detta. Redan idag är både polismyndighetens och miljöförvaltningens yttranden av stor betydelse vid bedömningen av serveringstiden. Men det slutliga beslutet måste fortfarande ligga hos kommunen.
- Under förutsättning att utredningens förslag går igenom bör övergångsperioden om ett år inte bara avse de serveringsställen som nu har tillstånd till servering efter kl. 03:00 utan även de serveringsställen som nu har tillstånd till servering före kl. 11:00.

Sanktioner

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att införa ytterligare en påföljd, erinran, i alkohollagen samt att erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelse av bestämmelserna i lagen. Det är dock angeläget att möjligheten finns kvar att återkallelse ska kunna göras utan föregående varning.

Tidigare socialtjänstnämnd har tillskrivit regeringen och begärt att en översyn av sanktionssystemet borde göras. Man har föreslagit att tillståndsmyndigheterna skulle få möjlighet att tillgripa någon form av erinran innan varning eller återkallelse aktualiseras.

I Stockholm används idag en särskild ärendekategori som benämns ”tillsyn/information” som kan jämföras med den föreslagna nya påföljden erinran. I dessa ärenden föreligger brister/anmärkningar som inte är så allvarliga att serveringstillståndet kan återkallas och således inte heller varning meddelas. Det kan exempelvis handla om en enstaka incident med överservering. En skriftlig kom-

municering och/eller muntlig dialog företas om den aktuella problematiken/anmärkningen.

Förvaltningen avstyrker dock förslaget att en återkallelse i vissa fall ska kunna begränsas till en viss tid, högst en månad. Socialtjänstnämnden framförde även detta vid behandlingen av betänkandet Ansvarsfull alkoholserving – fri från diskriminering (SOU 2006:56) den 21 november 2006, dnr 106-0504/2006.

Att återkalla serveringstillståndet för viss tid, högst en månad, med motiveringen att tillståndshavaren då ska ha möjlighet att vidta åtgärder för att rätta till de missförhållanden som lett till återkallelsen, exempelvis utbildning av personal, förbättra rutiner m.m för att t.ex. minska risken för servering av minderåriga eller diskriminering, är inte en lämplig lösning. Antingen finns förutsättningar för att verksamheten ska drivas vidare och då kan kommunen besluta om varning eventuellt i kombination med villkor som ska säkerställa att förändring av verksamheten blir varaktig. Alternativt föreligger inga särskilda skäl att låta verksamheten fortgå och då ska kommunen återkalla tillståndet.

Förvaltningen anser att återkallelse av serveringstillstånd är ett långtgående ingripande som ställer höga krav på bevisning. Det är en rättssäkerhetsfråga för den enskilde att utredningen håller hög kvalitet och att beviskraven är höga. Även återkallelse av serveringstillstånd för kortare tid kan betyda att den enskilde restaurangägaren tvingas avveckla sin rörelse då de ekonomiska förlusterna vid återkallelse av serveringstillståndet oftast är höga.

Enligt förvaltningens erfarenhet överklagar oftast tillståndshavare som fått sitt serveringstillstånd återkallat kommunens beslut i domstol. Det finns inget som talar mot att så också blir fallet vid en tillfällig återkallelse. En tillfällig indragning av serveringstillståndet får mycket allvarliga ekonomiska konsekvenser för serveringsstället och kommer med all sannolikhet att överklagas för prövning i högre instans. Kommunens underlag även för ett sådant beslut måste självklart vara gediget och väl dokumenterat, då bevisbördan ligger hos kommunen att visa på de brister som funnits i verksamheten. Frågan är då på vilken grund ett tillfälligt återkallande skulle ske jämfört med dagens rättspraxis.

Förvaltningen menar att det syfte som utredningen anger med att införa tillfällig återkallelse av ett serveringstillstånd kan uppnås med redan befintliga verktyg i alkohollagen; uppmaning om att inkomma med åtgärdsprogram, villkor kopplade till serveringstillståndet och varning som alternativ till återkallelse då det finns särskilda skäl, oftast i kombination med villkor.

Detaljhandel med alkoholdrycker

Utredningen föreslår att liksom hittills ska den som vill sälja s.k. folköl anmäla detta till tillståndsmyndigheten. Underlåten anmälan ska kunna bestraffas med böter eller fängelse i sex månader.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att underlåten anmälan om försäljning av folköl ska kunna medföra böter eller fängelse i högst sex månader. Förvaltningen anser att förslaget är rimligt och skulle öka tydligheten för handlarna att det är viktigt att ha ett regelverk för försäljningen av folköl utifrån skyddsaspekter avseende ungdomar. Det skulle också öka kommunens möjlighet att få in anmälningar från försäljningsställena och därmed kunna ha tillsyn över dessa.

Utredningen har belyst frågan att som ett alternativ till nuvarande anmälningsplikt återinföra en tillståndsplikt för folkölsförsäljning framför allt mot bakgrund av att butikernas ålderskontroller är bristfälliga. En fördel med tillståndsplikt är att tillståndsmyndigheten redan innan försäljningen börjar får tillfälle att bedöma näringsidkarens lämplighet att handla med folköl och om förutsättningarna senare brister återkalla tillståndet. Utredningen har dock gjort ställningstagandet att en tillståndsplikt för folkölsförsäljning inte ska återinföras framför allt då en tillståndsprövning i praktiken med största sannolikhet inte medför en bättre ålderskontroll.

I Stockholm fungerar nuvarande system med anmälningsplikt för den som vill sälja folköl i huvudsak bra. Staden samverkar med branschen om tillsyn och program för egenkontroll. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att göra provköp för att kontrollera att ålderskontroll genomförs. Förvaltningen anser dock att det skulle kunna vara en fördel att ha en enhetlig hantering av tillståndsgivningen för såväl serveringstillstånd som detaljhandel och ett enhetligt sanktionssystem.

Ungdomars åtkomst till alkoholdrycker

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag till ny formulering av den så kallade bjudregeln i förslaget till alkohollag om när det är tillåtet att bjuda ungdomar på alkohol.

Det är av vikt att denna paragraf förtydligas och blir begriplig. Då utredningen föreslår en skärpning kan man fråga sig om man inte borde vända på meningen i

fjärde stycket, så att man inte börjar med att tala om vad som är tillåtet utan beto-
nar att det handlar om undantagsfall då bjudande av alkohol till underårig tillåts.

Exempelvis skulle förslaget till alkohollag, 3 kap. 8 § 4 st. kunna formuleras:
*Om det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och om omständigheterna i
övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne är det dock
tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på alkoholdryck
under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former.*

Utredningens förslag i 3 kap. 8 §, 4 st. har följande formulering:

”Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på
alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade
former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling o h omständighe-
terna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne.”

Förvaltningens synpunkter på områden som inte särskilt behandlas i utred- ningen

Pausservering

Det bör i det fortsatta utredningsarbetet klargöras hur lång (i tid) en paus maximalt
kan vara samt även hur många (antal) pauser som kan inträffa under ett serverings-
tillfälle. Fråga om detta har uppkommit för förvaltningen vad gäller serveringsstäl-
len med tillstånd för pausservering i konsert- och teaterlokaler. Exempelvis spelar
en artist två låtar, därefter paus, nästa artist spelar två låtar, därefter ny paus etc.

Utrymningstid för hotell

Förvaltningen anser att regler om utrymningstid inte bör gälla för hotellverksam-
het. I praktiken byggs ett flertal hotell på sådant sätt att en lobby med bord och
stolar finns i det utrymme där gästerna gör entré på hotellet. Serveringsutrymmen
förekommer även på annan yta på hotellen där gästerna måste passera över ser-
veringsutrymmet för att komma in på sitt hotellrum. För att förenkla tillståndsgiv-
ningen för hotellverksamhet, utan att göra avkall på andra regler i alkohollagen,
bör utrymningstiden slopas helt vid hotellverksamhet. Gästerna som bor på hotel-
let bör kunna sitta kvar i exempelvis hotellets lobby utan att detta bör utgöra nå-
gon risk ur ordnings- och nykterhetssynpunkt.

Alkohollagen 8 kap. - bestämmelser om tillsyn och tillståndshavares skyldigheter

Det bör i utredningens föreslagna bestämmelse i alkohollagen 8 kap. 9 § tilläggas
att tillståndshavaren även ska lämna tillträde till ”lokaler där verksamheten bedrivs

i övrigt såsom kontor eller annat utrymme där handlingar etc. förvaras”. Dessa kan ju vara belägna på annan plats än vid serveringsstället.

Vad gäller utredningens föreslagna bestämmelse 8 kap. 10 § bör förtydligas att den som driver rörelse är skyldig att på begäran av tillståndsmyndighet ”tillhandahålla” bokföringshandlingar. ”Visa” är ett alltför vagt begrepp.

Det bör också förtydligas vilken sanktion som kan följa om tillståndshavaren inte inkommer med av tillsynsmyndigheten begärt material.

Bilaga

Sammanfattning av Alkohollagsutredningens betänkande ”En ny alkohollag”
(SOU 2009:22)